

Dossier toetsing tuincentra

Info & contact:
barbara@velt.nu -
mirjam@weisscher.eu

velt
SAMEN
ECO
ACTIEF

0032 3 287 80 94
(Barbara)
06 535 17 962
(Mirjam)

1. Inleiding – Velt voert campagne 2020pesticidevrij

In mei 2016 lanceerde Velt, de vereniging voor ecologisch leven en tuinieren, de campagne 2020pesticidevrij. Doelstelling van deze campagne is alle gangbare pesticiden voor de particulier uit de winkelrekken te hebben tegen 2020, zowel in Vlaanderen als in Nederland.

De campagne van Velt focust op drie sporen: de particulier bewustmaken van de gevaren van pesticiden, hem duidelijke en werkbare alternatieven aanbieden en verkopers aansporen om in te zetten op de alternatieven. Velt werkt samen met andere partners om het beleid van de overheid in die zin te laten evolueren.

In België bestaan er sinds 2015 specifieke richtlijnen voor verkopers van pesticiden: verkopers dienen particulieren correct te informeren over de risico's en de nodige veiligheidsmaatregelen. Ze worden ook verondersteld hen in te lichten over alternatieven. Uit [een mystery shopping in 30 Vlaamse en Brusselse tuincentra](#) in 2016, bleek dat ze deze richtlijnen onvoldoende toepassen.

2. Aanleiding – Nederlandse Green Deal is lovenswaardig engagement

In Nederland werd in 2017 de Green Deal 'Verantwoord particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen' ondertekend. De Tuinbranche Nederland, De Raad Nederlandse Detailhandel en de Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie engageren zich samen met de toenmalige Staatssecretaris van Infrastructuur Milieu, mevrouw Dijksema en de Minister van Economische Zaken, mijnheer Kamp, tot een groene groei, waar zowel economie als milieu bij winnen.

Velt is benieuwd en gaat na of de Green Deal, een jaar na ondertekening, zichtbaar en merkbaar is in de tuincentra, de plaats bij uitstek waar particulieren op zoek gaan naar een oplossing voor ziekten, plagen of onkruid.

3. Inhoud – Wat beoogt de Green Deal?

Deze Green Deal betreft heel specifiek de pesticiden die particulieren gebruiken in de eigen sier- of moestuin, in de volkstuin of in en om het huis.

Ze stelt zich tot doel de particulier te informeren zodat hij in zijn aanpak van onkruid, ziekten en plagen de volgorde hanteert: eerst preventieve maatregelen (tuininrichting/ plantkeuze), dan mechanische of thermische technieken en pas in laatste instantie pesticiden met een zo laag mogelijk risico.

Indien de particulier middelen gebruikt, beoogt de Green Deal een zorgvuldig en verantwoord gebruik. De ondertekenaars willen de particulier stimuleren tot een lager gebruik van middelen door verpakkingen te verkleinen, ready-to-use producten te promoten en etiketten te verduidelijken. Ook engageert de sector zich tot de ontwikkeling van middelen met een zo laag mogelijk risico.

Velt verwacht dat enkele acties uit de Green Deal een jaar na ondertekening zichtbaar zijn in de tuincentra waar particulieren hun inkopen gaan doen.

Zo heeft de Tuinbranche Nederland een brochure en online campagne 'Bestrijding volgens het boekje' ontwikkeld. Ze engageert zich om de campagne verder te zetten via communicatiemateriaal in de aangesloten tuincentra. Ook belooft de Tuinbranche Nederland dat elk tuincentrum minstens een specialist heeft die particulieren advies geeft, zodat deze tot de beoogde aanpak overgaat (eerst preventief, dan mechanisch of thermisch, pas dan met voorzorg gebruikte middelen).

4. Aanpak

De werkwijze voor elk bezoek aan een tuincentrum verliep volgens een vooraf bepaald stramien. Dat zag er zo uit:

- Velt-medewerkers kijken allereerst na of er communicatiemateriaal over veilig gebruik van pesticiden aanwezig is op de winkelvloer. Is er info over het veilige gebruik van pesticiden? Over de alternatieven? Is de folder 'Bestrijding volgens het boekje' of een andere folder aanwezig? Worden er filmpjes getoond?
- Ze onderzoeken wat de tuincentra aanbieden om onkruid aan te pakken. Ze maken een inventaris van het materiaal voor een mechanische of thermische aanpak van onkruid. Ze registreren de aanwezigheid van veegborstels, voegenkrabbers, branders of materiaal voor het toepassen van hete lucht of heet water.
- Vervolgens registreren ze het aanbod aan herbiciden en gaan na of er kleine verpakkingen en ready-to-use-verpakkingen worden aangeboden.
- Tot slot vragen ze het advies van het personeel. De Velt-medewerkers leggen één van de volgende probleemstellingen voor: 'onkruid tussen de voegen van de klinkers van de oprit', 'onkruid tussen de dolomietsteentjes op de stoep langs de straat' of 'onkruid tussen de voegen van de tegels van het terras'. Ze vragen na hoe ze het onkruid kunnen weg krijgen. Indien een herbicide wordt aangeraden, vragen de Velt-medewerkers naar nodige veiligheidsmaatregelen. Tot slot informeren ze wat ze kunnen doen om opkomst van nieuw onkruid te vermijden.

5. Bezochte tuincentra

Vijf medewerkers van Velt bezochten in totaal 25 tuincentra in Nederland, het merendeel aangesloten bij de Tuinbranche Nederland. Zij waren op pad tijdens de eerste twee weken van september 2018.

5.1. Tuincentra aangesloten bij een keten

Naam keten	Locatie
Intratuin	Emmen
	Halsteren
	Koudekerke
	Geleen
	Zevenhuizen
Welkoop	Coevorden
	Tholen
	Einighausen
	Zevenhuizen
	Bergen-op-Zoom
Praxis	Middelburg
	Heerlen
	Emmen
	Hoogerheide
	Hulst
Boerenbond	Heerlen
	Bergen-op-Zoom

De Velt-medewerkers bezochten ook vier filialen van de Action-keten: in Emmen, Hoogerheide, Hulst en Heerlen. Bij geen enkele winkel van deze keten werden op het moment van het winkelbezoek herbiciden verkocht. Zij komen dus niet verder voor in de resultaten van dit onderzoek.

5.2. Zelfstandig of ander tuincentrum

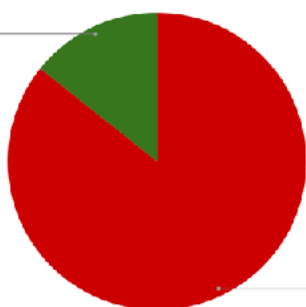
Tuincentrum Strijker	Hoogeveen
Tuincentrum Hardenberg	Hardenberg
Bij Stox	Heerlen
Uw groene vakwinkel	Hoogerheide

6. Resultaten – Wat is er zichtbaar van de Green Deal op de winkelvloer?

6.1. Welk communicatiemateriaal over pesticiden is beschikbaar in de winkels?

Is er een paneel met alternatieven?

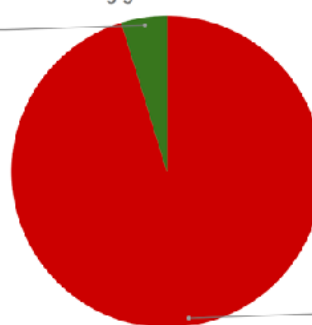
Ja
14,3%

Nee
85,7%

Is er een paneel over veilig gebruik van herbiciden?

Ja
4,0%

Nee
96,0%

Is de folder 'Bestrijding volgens het boekje' beschikbaar?

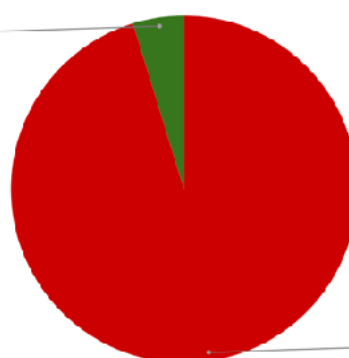
Ja
9,5%

Nee
90,5%

Ligt er een andere folder?

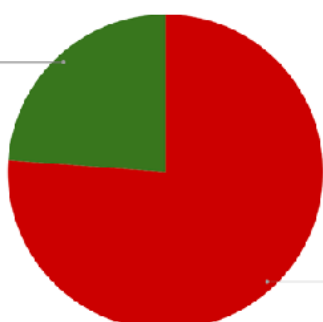
Ja
4,0%

Nee
96,0%

Is er een scherm met instructies?

Ja
23,8%

Nee
76,2%

In slechts 3 van de 21 winkels hangt er een paneel omhoog met mogelijke alternatieven voor pesticiden.

In 1 winkel is er infomateriaal aanwezig over het veilig gebruik. Deze informatie is echter beperkt tot de boodschap dat men de voorschriften op de verpakking moet lezen.

In 3 winkels ligt er een folder over bestrijding met pesticiden: 2 winkels stellen de brochure 'Bestrijding volgens het boekje' ter beschikking. In een derde winkel kan de klant een promotiefolder vinden van een fabrikant van herbiciden.

Bij 5 winkels worden instructies gegeven via een tablet. In alle 5 winkels dient het scherm om het gebruik van herbiciden aan te prijzen. Het betreft een interactief tablet van een fabrikant van herbiciden waarbij problemen kunnen worden aangevinkt en het tablet mogelijke oplossingen suggereert. Alle oplossingen leiden naar herbiciden van de fabrikant.

De communicatie zoals beloofd in de Green Deal is nauwelijks geïmplementeerd. De brochure 'Bestrijding volgens het boekje' is amper te vinden, er wordt heel weinig gecommuniceerd over alternatieve technieken voor herbiciden, info over veilig gebruik van herbiciden is nagenoeg onbestaande.

In totaal blijken 8 van de 21 winkels minstens een brochure, infopaneel of tablet met informatie te hebben over de bestrijding van onkruid.

Bij 5 van hen geeft de informatie echter uitsluitend aankoopadvies voor een herbicide. Deze vijf winkels doen dus precies het tegenovergestelde van wat de Green Deal nastreeft: ze communiceren via een tool die de klant verleidt om een herbicide te kopen.

Van de 21 winkels zijn er slechts 2 die hun communicatie aanwenden om een alternatief aan te prijzen (brander of tuingereedschap). Eén winkel beperkt de communicatie tot de brochure 'Bestrijding volgens het boekje'.

Conclusie: weinig communicatie, amper iets over alternatieven

Slechts 3 winkels komen dus in de buurt van wat de Green Deal beoogt: eerst alternatieven voor herbiciden naar voor schuiven en in tweede instantie aanzetten tot veilig gebruik.

6.2. Welk aanbod aan tuinmateriaal en herbiciden vind je in de winkel?

a) Welk materiaal biedt de winkel aan om onkruid manueel of thermisch te bestrijden? Alle bezochte winkels boden veegborstels en voegenkrabbers aan. 18 winkels hebben eveneens een brander in hun aanbod. Drie winkels bieden materiaal aan om met hete lucht of heet water onkruid te bestrijden.

b) Welke herbiciden biedt de winkel aan en in welke verpakkingen?

Alle 21 winkels bieden herbiciden op basis van natuurlijke of natuuridentieke stoffen (bv. Ultima, DCM Anti-Onkruid). 18 winkels bieden gangbare herbiciden op basis van chemisch-synthetische stoffen aan (bv. Roundup, Weedol).

In 19 winkels kan je een ready-to-use verpakking aankopen en elke winkel biedt kleine verpakkingen aan, bestemd voor max 500m².

Conclusie:

Alle tuincentra bieden herbiciden én materiaal voor een mechanische of thermische aanpak aan. Drie winkels haalden de gangbare herbiciden uit het schap. In het aanbod herbiciden blijken zowel de kleine verpakkingen als de ready-to-use verpakkingen goed vertegenwoordigd.

6.3 Welk advies geeft het personeel om onkruid te bestrijden?

De Velt-medewerkers hadden de keuze tussen drie scenario's. Uiteindelijk werd 8 keer het scenario 'onkruid tussen de voegen van de klinkers van de oprit' uitgespeeld, 7 keer 'onkruid tussen de dolomietsteentjes op de stoep langs de straat' en 6 keer 'onkruid tussen de voegen van de tegels van het terras'.

In 16 winkels was er tijdens het bezoek van de Velt-medewerker een medewerker aanwezig die zich voorstelde als gespecialiseerd personeelslid. In elke winkel vroegen we in het rek van de pesticiden hulp aan een verkoper. Bij afwezigheid van een gespecialiseerde medewerker, gaf een gewone winkelbediende advies. In alle 21 winkels werd een advies verstrekt.

In slechts 3 winkels voert het winkelpersoneel een gesprek met de klant om een beter inzicht te krijgen in de omvang en de aard van het probleem, alvorens te adviseren.

In 8 winkels gaf het winkelpersoneel het advies om het onkruid te bestrijden door het te wieden (3), thermisch te bestrijden (4) of beide toe te passen (1). Soms wordt dit advies pas in tweede instantie gegeven, na het aanraden van een herbicide, en na doorvragen van de Velt-medewerker.

In 17 winkels geeft het winkelpersoneel het advies om te spuiten, al dan niet in combinatie met wieden of thermische bestrijding.

Conclusie:

Nog niet elke winkel stelt een gespecialiseerde medewerker aan voor klantenadvies. Het valt op dat in slechts 3 van de 21 tuincentra het winkelpersoneel vragen stelt over de aard van het probleem vooraleer een aankoopadvies te geven.

In 81% van de winkels (17 van 21) wordt meteen een herbicide aangeraden. In 38% van de winkels (8 van 21) worden (ook) alternatieven voor herbiciden geadviseerd, soms na

doorvragen van de klant. Volgens de Green Deal zouden deze alternatieven net als eerste geadviseerd moeten worden.

6.4. Geeft de winkel advies om beschermende maatregelen te nemen in geval van het gebruik van een herbicide?

17 winkels gaven het advies om een herbicide te gebruiken. Hier vroegen de Velt-medewerkers naar de nodige beschermingsmaatregelen. 11 winkels raadden een of meerdere beschermingsmaatregelen aan:

# winkels	Handschoenen	Beschermkledij	Kinderen binnen houden	Waterlopen beschermen
4	V			
1	V	V		
2			V	
1	V		V	
2	V	V	V	V
1	V	V	V	
6				

Meestal werd aangeraden om handschoenen te dragen, maar enkel nadat de mystery shopper er zelf om vroeg. Beschermkledij zoals een lange broek en schoenen werden niet geadviseerd. Ook over kinderen en eventuele huisdieren kwamen er pas adviezen als de verkoper ernaar gevraagd werd, net zoals waterlopen in de buurt.

“De medewerker van het tuincentrum geeft in eerste instantie spuiten met een herbicide aan, en noemt zowel de gangbare als de ecologisch verkochte variant. Hij geeft de verschillen aan en stelt dat Ecostyle minder schadelijk is voor het milieu. Bij gebruik van een gangbaar pesticide adviseert hij om kinderen twee tot drie dagen binnen te houden en geeft aan dat in dat geval branden de betere optie is. Over het algemeen heb ik het als een goed en eerlijk advies ervaren. Ik moet wel zelf doorvragen vooraleer hij me de nodige info geeft op vragen als ‘Wat met kinderen?’, ‘Kan branden ook?’, ‘Moet ik opnieuw aanleggen met worteldoek?’”

een mysteryshopper

“Er wordt met grote overtuiging aan mij geadviseerd: "Het beste is Onkruidkiller of Natria, zolang het nog mag." Even later: "Kijk, in Onkruidkiller zit ook glyfosaat in. Ja, het is kankerverwekkend, maar slechts een klein beetje." Mijn aanvullende vragen of ik dan handschoenen of mondkapje moet gebruiken, en of de kinderen van de burens bij me kunnen spelen én of het kwaad kan voor de beek langs onze tuin, worden allemaal weggewuifd. Dat is volgens de winkelbediende allemaal niet nodig. De achterkant van de verpakking van Onkruidkiller leert me echter dat je wel de nodige beschermingsmaatregelen moet nemen bij gebruik.”

een mysteryshopper

Conclusie:

In slechts 65% worden beschermende maatregelen geadviseerd, terwijl de Green Deal net hamert op veilig gebruik. De kwaliteit van de adviezen verschilt sterk van winkel tot winkel.

6.5. Welk advies geeft het personeel om onkruid in de toekomst te vermijden?

Elke tuinier wil in de toekomst onkruid vermijden. Velt-medewerkers vroegen wat ze best doen. De adviezen van de winkels kwamen in verschillende combinaties als volgt:

	# winkel										
	10	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Regelmatig spuiten	V	V	V							V	V
Regelmatig branden		V						V		V	V
Voegen dichtmaken				V					V		
Inrichting tuin aanpassen							V		V		
Dolomietzone heraanleggen										V	
Onkruid regelmatig wieden			V		V						V

Antiworteldoek onder tegels of grind leggen						V		V	V	V	V
Houtsnippers of mulch leggen											
Bodembedekkende of concurrerende planten											

Het valt meteen op dat nagenoeg de helft van de winkels (10) enkel adviseerde om regelmatig te spuiten met een herbicide. Nog 5 andere winkels adviseerden het regelmatige gebruik van een herbicide in combinatie met een andere techniek. Het eenvoudige advies om regelmatig te wieden (4) werd bedroevend weinig gegeven. Hoewel er verschillende mogelijkheden bestaan om onkruid preventief aan te pakken (voegen dichtmaken, herinrichten van tuin, dolomietzone heraanleggen, antiworteldoek onder de tegels leggen), geven slechts 7 winkels een preventieve maatregel of een combinatie ervan mee.

Geen enkele adviseur vermeldt de mogelijkheid om onkruid te vermijden via houtsnippers of mulch, of via het aanplanten van bodembedekkende en concurrerende planten.

Conclusie:

Er wordt zeer snel geadviseerd om een herbicide te gebruiken. Slechts een derde van de winkels adviseert een regelmatige mechanische of thermische aanpak. Een preventieve aanpak op langere termijn wordt eveneens door slechts een derde van de winkels aangehaald. De Green Deal wil de preventieve aanpak als eerste aanpak gepromoot zien, dan de mechanische of thermische en pas in laatste instantie de herbiciden.

7. Eindconclusie

1. Er is **bedroevend weinig informatie over onkruidbestrijding** te vinden op de winkelvloer. Infomateriaal wordt eerder ingezet voor het aanprijzen van herbiciden. Het tegengestelde van wat de Green Deal beoogt.
2. **Alle winkels bieden herbiciden en materiaal voor een mechanische of thermische aanpak aan.** Drie winkels bieden geen gangbare herbiciden aan, enkel herbiciden op basis van natuurlijke of natuuridentieke stoffen. In het aanbod herbiciden blijken zowel de kleine verpakkingen als de ready-to-use verpakkingen reeds goed vertegenwoordigd.
3. Niet elke winkel heeft een gespecialiseerde medewerker voor klantenadvies. **De meeste medewerkers stellen geen vragen en gaan meteen over tot een aankoopadvies.**
4. **In 81% van de winkels wordt meteen een herbicide aangeraden bij een vraag over onkruid.** In slechts 38% van de winkels worden alternatieven voor herbiciden geadviseerd, soms pas na doorvragen van de klant. Volgens de Green Deal zouden deze alternatieven net als eerste geadviseerd moeten worden.
5. **Slechts 65% van de medewerkers adviseert beschermende maatregelen bij het gebruik van een herbicide,** terwijl de Green Deal net hamert op veilig gebruik.

Barbara Creemers, campagneleider van 2020pesticidevrij reageert:

“Het is jammer dat we ook in Nederland moeten vaststellen dat goede voornemens onvoldoende in goede praktijken worden omgezet. Groot knelpunt is het advies aan de klant in het tuincentrum. Bijna altijd krijgt de klant ‘spuiten’ te horen wanneer hij vraagt hoe onkruid aan te pakken. Daar is nog veel milieuwinst te maken. Velt roept dan ook alle partners van de Green Deal op om dringend werk te maken van hun engagement. Het opstellen van een Green Deal is stap één, nu is het tijd voor resultaten in de praktijk.”

8. Onkruidvrij? Niet zo moeilijk!

Velt, de vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren, toont al meer dan 40 jaar dat pesticidevrij tuinieren mogelijk is. Via vormingen, publicaties en het tijdschrift Seizoenen (6x/jaar) maakt Velt ecologisch leven en tuinieren toegankelijk voor het grote publiek. De vereniging telt 17.500 leden in Vlaanderen en Nederland.

Op www.velt.nu vind je tal van tips om jouw tuin pesticidevrij aan te pakken.

Ontdek onze campagne op www.2020pesticidevrij.nu. Ecologische tuiniers kunnen er hun m² pesticidevrije tuin registreren en mee bouwen aan de grootste pesticidevrije tuin van Europa!